

بازشناسی موانع تحقق حریم‌های حفاظتی در بافت‌های تاریخی فرهنگی و روش‌های نوین تعیین حریم در آن‌ها

علیرضا صادقی^۱، رضا علیشاهی^۲ *

۱- استادیار بخش شهرسازی دانشکده هنر و معماری دانشگاه شیراز، شیراز، گلدشت ۳ معالی آباد دانشکده هنر و معماری،

arsadeghi.shirazu@gmail.com

۲- دانشجوی طراحی شهری دانشگاه شیراز، شیراز، گلدشت ۳ معالی آباد دانشکده هنر و معماری،

ralishahi88@gmail.com

چکیده

بافت‌های تاریخی فرهنگی گنجینه ارزشمند شهرها و کشورها هستند، لذا با توجه به ارزش‌های فرهنگی و هویت‌مندی آن‌ها نیازمند توجه و ارج نهادن به آن‌ها هستیم. در نظر گرفتن حریم‌هایی در جهت عدم آسیب رسیدن از منظر بعد بصری شاید کمترین فعالیتی باشد که می‌توان در این راستا به انجام رسانید. متأسفانه در کشور ما به دلیل عدم وجود تعریفی واحد از بنیان‌های حفاظت با ضعف‌هایی روبرو هستیم. ساخت برج جهان‌نما در اطراف مجموعه نقش جهان اصفهان یا هتل آسمان در مجاورت مجموعه زندیه را می‌توان گواهی بر این مدعا دانست که امروزه توجه چندانی به فضاهای تاریخی و شهری نمی‌شود و قوانین سازمان میراث فرهنگی به‌عنوان متولی این فضاها چندان موردتوجه قرار نمی‌گیرد. در بازشناسی مشکلات موجود در این حوزه می‌توان به مشکلات مدیریتی، حقوقی، فنی، اجرایی، اجتماعی فرهنگی و کمبود منابع مالی اشاره نمود که به لجام‌گسیختگی فضاهای شهری امروزه ما منجر گشته است همچنین با توجه به نمونه‌های جهانی نباید از این مورد غافل گشت که دانش حفاظت از فضاهای تاریخی امروزه بسیار عقب‌مانده است و در این راستا نیازمند پژوهش و استفاده از روش‌های روز دنیا مانند آنچه در نمونه محله درسدن برلین به انجام رسیده است هستیم تا بتوان اقداماتی مؤثر و کارآمد در جهت حفظ فضاهای بافت‌های تاریخی فرهنگی از چنگال توسعه‌های جدید داشته باشیم. در این راستا در پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی تحلیلی باهدف بازشناسی مشکلات موجود پیرامون حریم گذاری ابنیه و بافت‌های تاریخی و واجد بارزهای ارزشمند معماری ایرانی اسلامی در مسیر تحقق فرایند حریم گذاری پرداخته شده است. همچنین در این پژوهش با معرفی روش سطوح حفاظت بصری به‌مثابه ابزاری نوین جهت برنامه‌ریزی توسعه بافت‌های ارزشمند در بستر شهرهای امروزی سعی در ارائه گامی نوین در بازشناسی چارچوب‌های توسعه هدفمند شهری شده است.

واژه‌های کلیدی: بافت‌های فرهنگی تاریخی، حفاظت، حریم بافت‌های تاریخی، سطوح حفاظت بصری.

۱- مقدمه

به‌طور کلی بناها و فضاهای تاریخی شهری از مهم‌ترین دارایی هر کشوری می‌باشند. در واقع این بناها به دلیل سیر تاریخی که دارند به‌مثابه نگین هویت‌مند هر شهری برای ساکنان آن‌ها اهمیت دارند. در گذشته تلقی بر این بود که بناها را تنها به‌صورت منفرد حفاظت و نگهداری کنند اما در دهه‌های اخیر پژوهشگران با این واقعیت روبرو شدند که هرچند بناهایی باارزشی در بافت‌ها تاریخی وجود داشته باشد اما بدون توجه به بستر آن‌ها نمی‌توان حفاظت مناسبی از آن‌ها را داشت. به‌طور کلی اگر فضا و عناصر اطراف یک بنای باارزش و ثبت‌شده به حال خود رها شوند این بنا به تدریج ارزش‌های بصری پیوسته خود را در ارتباط